Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · "Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqar... DOI: 10.5281/zenodo.24320405

"MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR"

СТАТИСТИК САВОДХОНЛИК РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ УЧУН КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШНИНГ МУҲИМ БЎҒИНИДИР

ТОШМАТОВ ЗАИР ХУДОЙБЕРГАНОВИЧ
ТДИУ, и.ф.д., профессор

ЖУМАЕВ АКБАР МАҲМУДОВИЧ
Тошкент давлат иқтисодиёт университети,
Иқтисодий статистика кафедраси доценти, PhD

Рақамли иқтисодиёт маълумотларга асосланган қарор қабул қилиш, AI ва Big Data технологиялари билан белгиланадиган янги иқтисодий парадигмадир. McKinsey Global Institute (2023) тадқиқотларига кўра, рақамли иқтисодиётга ўтиш мамлакатлар ЯИМини 2030 йилга қадар ўртача 1.5–2.2 фоизга қўшимча ошириши мумкин.

Аммо бу ўтиш фақат технология билан эмас, балки статистик саводхон кадрлар орқали амалга ошади. Маълумотни тушуниш, таҳлил қилиш ва унга асосланган хулоса чиқариш 21-аср мутахассисининг асосий компетенцияси ҳисобланади.

Статистик саводхонлик бу статистик маълумотларни тушуниш, танқидий баҳолаш ва ўз фаолиятида тўғри қўллай олиш қобилиятидир. У учта асосий компонентдан иборат.

1-жадвал.

Статистик саводхонликнинг асосий компонентлари ва рақамли иқтисодиётдаги роли.

Компонент	Мазмуни	Рақамли иқтисодиётдаги роли
Тушуниш (Literacy)	Асосий статистик тушунчалар, ўртача, дисперсия, коғғеляция	Маълумот дашбордларини ўқиш
Таҳлил (Analysis)	Регрессия, гипотеза тестлаш, визуализация	Бизнес-таҳлил, бозор тадқиқоти
Танқидий баҳолаш (Critical thinking)	Манбани, намуна хатосини, сохта корреляцияни аниқлаш	Fake news, нотўғри таҳлилдан ҳимоя
Амалий қўллаш (Application)	Excel, Python, R, SPSS билан ишлаш	Data-driven қарорлар қабул қилиш

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Published: 05.06.2026

Cite this article: Тошматов Заир Худойберганович, Жумаев Акбар Маҳмудович (2026). Статистик саводхонлик рақамли иқтисодиёт учун кадрлар тайёрлашнинг муҳим бўғинидир. Emro Science and Education, 2(2). https://doi.org/10.5281/zenodo.24320405

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

Коммуникация (Storytelling)	Статистик натижаларни соддалаштириб тушунтириш	Менежментга маҳсулот таклиф қилиш

Ўзбекистон олий таълим муассасаларида статистика ва маълумотлар таҳлили фанларининг ўқитилиш ҳолатини баҳолаш учун 2024 йилда 25 та университет қамраб олинган тадқиқот ўтказилди.

2-жадвал.

Ўзбекистон ОТМларида статистика ва маълумотлар таҳлилини ўқитиш ҳолати

Кўрсаткич	Техник йўналиш	Иқтисодий йўн.	Гуманитар йўн.	Ўртача
Статистика фанини ўқувчилар, %	92%	88%	34%	**71%**
Амалий дастурлар (Python/R) ўқитилади	67%	41%	8%	**39%**
Реал маълумотлар билан ишлаш, %	54%	38%	12%	**35%**
Визуализация курси мавжуд	45%	29%	6%	**27%**
Битирувчиларнинг саводхонлик баҳоси (5 дан)	3.8	3.4	2.1	**3.1**
Ишлаб чиқариш талаби билан мослик, %	61%	49%	18%	**43%**

Рақамли иқтисодиётда муваффақиятга эришган мамлакатларнинг таълим тизимида статистик саводхонлик қандай шаклланганлигини ўрганиш муҳим аҳамиятга эга.

3-жадвал.

Статистик саводхонликни ривожлантиришда халқаро тажриба ва Ўзбекистон учун таклифлар.

Мамлакат	Асосий ёндашув	Натижа	Ўзбекистонга таклиф
Сингапур	Data literacy мажбурий компетенция (барча йўналишлар)	Рейтинг: 1-ўрин (OECD PISA)	Умумий мажбурий модул
Финляндия	Мактабдан университетгача	Бандлик 98%, рақамли иш 67%	Мактаб дастурини

	статистик фикрлаш		ислоҳ қилиш
Эстония	Давлат маълумотлари дарс материали	E-Governance 1-ўрин ЕИ	Open data платформалари
Жанубий Корея	Big Data академиялари + субсидиялар	1М+ кадр қайта тайёрланди	Корпоратив тренинг дастури
Нидерландия	Critical statistics БАРЧА бакалаврда	Media literacy индекси 4.7/5	Гуманитар курсларга киритиш

Ўзбекистонда рақамли иқтисодиёт учун статистик саводхон кадрлар тайёрлаш тизимини яратиш учун қуйидаги стратегик йўналишлар таклиф этилади.

4-жадвал.

Ўзбекистонда статистик саводхонликни ривожлантириш бўйича стратегик таклифлар.

№	Йўналиш	Аниқ чора-тадбир	Муддат / Масъул
1	Мазмун ислоҳоти	Барча йўналишлар учун Data Literacy мажбурий фан	2025-2026 / ОАК
2	Амалий тайёргарлик	Python/R асосларини иқтисодий ва гуманитар йўналишларга киритиш	2025 / ЎзМУ, ТДИУ
3	Ўқитувчиларни тайёрлаш	Педагогик кадрлар учун 200 соатлик малака ошириш	2024-2025 / Tafakkur
4	Очиқ маълумотлар	stat.uz, data.gov.uz дарс материали сифатида	2025 / ДСК + Вазирлик
5	Рейтинг ва рағбатлантириш	Статистик кейс-мусобақалар + грантлар	Йиллик / ДСК
6	Корпоратив алоқа	Университет-корхона-давлат трипартит дастурлар	2026 / Иқтисодий вазирлик

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Статистик саводхонлик бу нафақат академик фан, балки рақамли иқтисодиётнинг асосий инфраструктурасидир. Маълумотни ўқий, таҳлил қила ва танқидий баҳолай оладиган мутахассислар Ўзбекистонни рақамли иқтисодиётга ўтказишнинг асосий куч-қудрати ҳисобланади.

Ўзбекистон ОТМларида статистик саводхонликни систематик тарзда ривожлантириш давлат, олий таълим ва хусусий сектор ўртасидаги мустаҳкам ҳамкорликни талаб этади. Халқаро тажриба кўрсатадики, бунга 5-7 йил ичида эришиш мумкин, аммо бунинг учун дастурий-мақсадли ёндашув ва барқарор молиялаштириш зарур.

Якуний хулоса: 21-аср иқтисодчиси, менежери ва давлат хизматчиси статистик саводхон бўлмас экан, рақамли иқтисодиётдан тўлиқ фойда олиш мумкин эмас. Статистик саводхонлик бу замонавий иқтисодий тафаккурнинг тили.

IQTISODIY
STATISTIKA KAFEDRASI
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

IQTISODIY
STATISTIKA KAFEDRASI
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti